

SOLEMNIA
MAGISTRORVM
PHILOSOPHIAE ET ARTIVM
CREANDORVM
IN DIEM PROXIMVM IOVIS
H. E.
D. III. MARTII
INDICIT
ATQVE AD EA CONCELEBRANDA
INVITAT
ORDINIS PHILOSOPHICI
DECANVS
CAROLVS ANDREAS BEL

Inest m. 22.
DE AVITIS HVNGARORVM SEDIBVS,
E BIBLIOTHECA VATICANA,
MONUMENTVM.

G. Dvořák Gregor.

Coll. diss. A
147, 27

147 (27)

وَالْمُؤْمِنُونَ

Cum ante hoc sexennium de vera Epochā Hunnorū, Auarū, Hungarorū, commentationem ederem, venerunt in manus meas Iosephi Innocentii Desericii, Hungari Nitriensis, Clerici regularis Scholarum Piarum, de Initiis ac Maioribus Hungarorū, commentaria, edita Budae 1748. in fol. In his, praeter diligentem rerum inuestigationem, decimi tertii seculi monumentum reperi, autis Hungarorū, ad alterum Caspii maris latus, vsque ad Indos et Persas, sedibus constituendis apprime idoneum. Edidit hoc primus omnium Desericius V. Cl. e Codice membranaceo Bibliothcae Vaticanae, scripto literis Gothicis, cuius copiam fecit Iosephus Simonius Assēmanus, Biblioth. Vaticanae Praefectus. Et istud quidem monumentum, per hanc scribendae Prolusionis opportunitatem, promissi memor, edere nunc iterum constitui; etiam propterea, quod Desericii liber, cui inest, ab Episcopo Weszprimiensi, Martino Biro, Budae editus, doctis hominibus, extra Hungariam, perpaucis innotuit. Est in eo

A. 2

F.F.

IV

F.F. Praedicatorum mentio; *Gregorii item IX.* P. M. et *Belae Regis Hungariae*; vnde de aetate monumenti fieri iudicium potest. *Praedicatorum* ordo, *Innocentio III.* sedente institutus a S. Dominico, confirmatus ab *Honorio III.* anno 1215. ductu M. Pauli Hungari, regnante *Andrea II.*, venit in Hungariam anno 1222. Iaurini primum omnium receptus. (v. *Timon Epit. rer. Hungar.*) *Belam* regem, cuius mentio iniicitur, quartum esse oportet, qui regno admotus anno 1235. obiit 1270. Et cum *Gregorii IX.* tempore inuentum dicat Fr. *Ricardus Factum* hoc Magnae Hungariae; iste autem Pontifex federit ab a. 1227. ad annum 1241. oportet intra a. 1235. et 1241. inuentum fuisse, nimirum iis sex annis, quibus Belae IV. conuixit *Gregorius IX.* Ceterum, et *Mathiam* deinceps *Coruimum*, regem Hungariae in uitissimum, decimo quinto Seculo exeunte, tales exploratores atque legatos in pristinas Hungarorum sedes, euocandae in Pannoniam cognatae gentis causa, alegasse, testis est *Bonfinius Hist. Pannon.* Dec. I. L. II. p. m. 29. Non vacat plura praefari. Igitur iam ipsum illud monumentum *Vaticanae*, e libro *Desericii*, describimus. Est autem tale:

DE FACTO VNGARIAE MAGNAE

a F. Ricardo Ordinis F. F. Praedicatorum inuento tempore Domini GREGORII IX.

Inuentum fuit in gestis VNGARORVM Christianorum, quod esset alia VNGARIA MAIOR, de qua VII. Duces cum populis suis egressi fuerant, ut habitandi quaererent sibi locum: eo quod terra ipsorum multitudinem inhabitantium sustinere non posset. Qui cum multa regna pertransissent, et destruxissent, tandem venerunt in terram, quae nunc VNGARIA dicitur,

citur, tunc vero dicebatur *Pascua Romanorum*. Quam inhabitan-
tandam p[re]a terris ceteris elegerunt, subiectis sibi populis, qui
tunc habitabant ibidem. Vbi tandem per S. Stephanum, pri-
mum ipsorum regem, ad fidem Catholicam sunt reuersi, prioribus
VNGARIS, a quibus ipsi descenderant, in infidelitate
permanentibus, sicut et hodie sunt Pagani. *Fratres Praedicato-*
res, iis in gestis *VNGARORVM* inuentis, compassi *VNGA-*
RIS, a quibus se descendisse nouerunt, quod adhuc in errore
infidelitatis manerent, miserunt quatuor de *Fratribus*, ad illos
quaerendum, vbi cumque possent eos iuuante Domino inuenire.
Sciebant enim per *Scripta Antiquorum*, quod *ad Orientem* es-
sent, vbi essent penitus ignorabant. Praedicti ergo *Fratres* qui
missi fuerant, multis se exponentes laboribus, per mare, per
terrās, eos usque per annum tertium quaesuerunt, nec tamen
propter multa viarum pericula poterant inuenire, uno eorum
excepto Sacerdote, nomine *Otto*. Qui tantum sub mercatoris
nomine processit: qui in quodam regno Paganorum quosdam
de lingua illa inuenit, per quos certus efficiebatur, ad quas par-
tes manerent, sed illorum Provinciam non introiuit. Imo in
VNGARIAM est reuersus pro *Fratribus* pluribus assumendis,
qui cum ipso redeuntes, Fidem illis Catholicam praedicarent.
Sed multis fractus laboribus, post octauum redditus sui diem,
cum omnem viam illos quaerendi exposuisset, migrauit ad Chri-
stum. *Fratres ergo Praedicatores*, Infidelium conuersionem
desiderantes, quatuor *Fratres* ad quaerendam gentem praedi-
ctam miserunt. Qui accepta *Fratrum* suorum benedictione,
habitu regulari in secularem mutato, barbis et capillis ad modum
Paganorum nutritis, per *Bulgariam Assani**, et per *Romaniam*,

A 3

cum

*) Fuit haec *Mysia inferior*, quam
Bulgari colebant; *Affan* *Blochorum*,
h. e. *Valachorum*, *Mysiae superioris*
dominus, eam regionem occupauerat

Alexio Comneno imperante: v. *Ni-*
cetas Chon. annal. p. m. 170. edit.
Francofurt. Tenet adhuc Bulgariae
nomen.

VI

cum ducatu et expensis Domini Belae, nunc Regis VNGARIAE, vsque Constantinopolim peruerunt. Ibi intrantes in mare, per triginta tres dies, venerunt in terram, quae vocatur *Schia*, in ciuitatem quae *Matrica* nuncupatur. Quorum Dux et Populi se Christianos dicunt, habentes litteras, et Sacerdotes graecos. Princeps centum dicitur habere vxores. Omnes viri caput omnino radunt, et barbas nutriunt delicate; Nobilibus exceptis, qui in signum Nobilitatis super auriculam sinistram paucos relinquunt capillos, caetera parte capitis tota rasa. Vbi propter societatis spem, quam expectabant, quinquaginta diebus moram fecerunt. Deus autem dedit ipsis gratiam in conspectu Dominae, quae supra centum vxores Regis maior erat, ita ut mirabili eos amplecteretur affectu: in omnibus necessariis prouidebat. Inde progressi consilio et adiutorio praedictae Dominae, per desertum, (vbi nec homines, nec domos inuenierunt,) diebus tredecim transiuerunt. Ibique venerunt in terram quae *Alania* dicitur, vbi Christiani et Pagani mixtim manent. Quot sunt villae, tot sunt Duces, quorum nullus ad alium habet subiectionis respectum. Ibi continuo est Guerra Ducis contra Ducem, Villae contra Villam. Tempore arandi, omnes viius villae homines simul ad campum vadunt, simul et omnes metunt, et contiguo terrae spatio haec exercent: et quicquid extra villam siue in lignis aquirendis, siue aliis, operis habent, vadunt omnes pariter, et armati, nec possunt vlo modo pauci, per totam septimanam de villis suis, quacunque de causa egredi, absque periculo personarum: excepta sola die Dominica a mane vsque ad vesperam: quae in tanta deuotione apud eos habetur, quod tunc quilibet, quantumcunque mali fecerit, vel quotcunque habet aduersarios, securus potest, siue nudus, siue armatus, etiam inter illos quorum Parentes occidit, vel quibus alia mala intulit, ambulare. Illi qui Christiano ibi censentur nomine, hoc obseruant, quod de vase illo nec bibunt,
nec

nec comedunt, in quo murem mori continget, vel de quo canis comedit, nisi prius fuerit a suo Presbytero benedictum: et qui aliter facit, a Christianitate efficitur alienus. Et si quis eorum quocunque casu hominem occidit, pro eo nec pecuniam, nec benedictionem accipit; imo homicidium apud eos pro nihilo reputatur. Crucem in tanta habent reuerentia, quod pauperes siue indigenae siue aduenae, qui multitudinem secum habere non possunt, si crucem qualemcumque super hastam cum vexillo posuerint, et eleuatum portauerint, tam inter Christianos quam inter Paganos, omni tempore secure incedunt. De loco illo *Frates* societatem habere non poterant procedendi, propter timorem *Tartarorum* *), qui dicebantur esse vicini. Propter quod, duobus ex ipsis reuertentibus, reliquis duobus perseuerantibus in eadem terra, in penuria maxima sex mensibus sunt morati. Intra quos nec panem, nec potum praeter aquam habebant. Sed vnuis *Frater*, Sacerdos, coclearia et quaedam alia praeparauit, pro quibus aliquando parum de milio receperunt, de quo non nisi tenuiter nimis poterant sustentari. Vnde decreuerunt, duos ex se vendere, quorum pretio alii coeptum iter perficerent: sed non inuenerunt emptores, quia arare et molere nesciuerunt. Vnde necessitate coacti, duo ex eis, de illis partibus versus *V N G A R I A M* redierunt, alii vero remanserunt ibidem, nolentes desistere ab itinere inchoato. Tandem ipsi habita quorundam Paganorum societate iter arripientes, per deserti solitudinem triginta septem diebus continuo iuerunt. Intra quos viginti duobus panibus subcinericiis usi sunt, adeo paruis, quod in quinque diebus potuissent, et non ad satietatem, totaliter comedisse. Vnde *Frater*, qui fanus quidem,

*) Irruperunt in Hungariam A. 1242. eamque triennio integro vastarunt: v. Bonfin. in gest. Belae IV. et Rogerium Varadinensem in Hung. Cænonicum eo tempore, in Epistola super destructione Hungariae, quae est Scriptr. rer. Hungar. Schwandneri T. I. p. 292. sequ.

VIII

dem, sed sine viribus fuit, cum maximo labore et dolore, libenter tamen de deserto eduxit. Infirmus autem *Frater* plus sano quam sibi compatiens, illi frequenter dicebat, quod ipsum in deserto relinqueret, tamquam mortuum, et truncum inutilem, ne propter occupationem ipsius negligenter opus Dei. Qui neque quidem consensit, sed usque ad mortem ipsius secum in itinere laborauit. Pagani comites viae ipsorum, credentes ipsos habere pecuniam, fere eos occiderunt perquirendo. Transito autem deserto sine omni via et semita, trigesimo septimo die venerunt in terram *Sarracenorum*, quae vocatur *Veda*, in ciuitatem *Bundam*: vbi nullo modo apud aliquem poterant hospitium obtainere, sed in campo manere oportuit in pluia et frigore. Diebus vero *Frater*, qui sanus fuit, sibi et infirmo *Fratri* eleemosynam per ciuitatem quaerebat. Et tam in potu quam in aliis potuit inuenire, praecipue a Principe ciuitatis, qui eum Christianum esse intelligens, libenter ei eleemosynas porrigebat: quia tam Princeps quam Populus illius regionis publice dicunt, quod cito fieri debeant Christiani, et Ecclesiae Romanae subesse. Inde ad aliam ciuitatem processerunt: vbi praedictus *Frater* infirmus, *Bernardus* nomine, Sacerdos, in Domina *Sarraceni*, qui eos propter Deum recepit, in Domino obdormiuit, et est sepultus ibidem. Postmodum *Frater Julianus*, qui solus remanserat, nesciens qualiter posset habere recessum, factus est seruiens unius *Sarraceni Sacerdotis* et uxoris eius, qui in magnam *Bulgariam* prefecturus, quo et pariter peruererunt. Est vero *Magna Bulgaria* Regnum magnum et potens, opulentas habens ciuitates; sed omnes sunt Pagani. In regno illo publicus est sermo, quod cito fieri debeant Christiani, et Romanae Ecclesiae subiugari; sed diem asserunt se nescire: sic enim a suis *Sapientibus* audierunt. In una magna eiusdem Provinciae ciuitate, de qua dicuntur egredi quinquaginta millia pugnatorum, *Frater* unam mulierem *Vngaricam* inuenit, quae de terra, quam haberet,

haberet, ad partes illas tradita fuit viro. Illa docuit *Fratrem* vias, per quas esset iturus, assérens, quod ad duas diaetas ipsos possit *VNGAROS*, quos quaerebat, procul dubio inuenire. Quod et factum est. Inuenit enim eos iuxta Fluum magnum *Ethil**). Qui eo viso, et quod esset *VNGARVS* intellecto, in aduentu ipsius non modicum sunt gauisi: circumdantes eum per domos et villas, et de Rege et Regno Christianorum Fratrum ipsorum fideliter perquirentes. Et quidcunque volebat tam de fide, quam de aliis eis proponere, diligentissime audiebant, *quia omnino babebant Vngaricum idioma, et intelligebant eum et ipse eos.* Pagani sunt, nullam Dei habentes notitiam. Sed nec Idola venerantur, sed sicut bestiae vivunt. Terras non colunt: carnes equinas, lupinas, et huiusmodi comedunt: lac equinum et sanguinem bibunt. In equis et armis habundant, et strenuissimi sunt in bellis. Sciunt etiam per reuelationes antiquorum, quod isti *VNGARI* ab ipsis descenderant: sed ubi essent ignorabant. Gens *Tartarorum* vicina est eis: sed iidem Tartari committentes cum eis, non poterant in bello eos devincere; imo in primo praelio deuicti sunt per eos. Vnde ipsos sibi amicos et socios elegerunt. Itaque simul iuncti XV Regna vastaverunt omnino. In hac *VNGARORVM TERRA* dictus *Frater* inuenit *Tartaros*, et nuncium *Ducis Tartarorum*: qui sciebat *Vngaricum, Ruthenicum, Cumanicum, Teutonicum, Sarracenicum et Tartaricum.* Qui dixit, quod exercitus *Tartarorum*, qui tunc ibidem ad quinque diaetas vicinus erat, contra *Alamanniam* vellet ire. Sed alium, quem ad destructionem *Persarum* miserat, expectabant. Dixit etiam idem,

quod

*) *Niceph. Call. et Simocattae*, hic fluuius *Til*; *Tartaris Edel* vel *Ethel*; *Turcis Niger*; *Armenis Tamar*; *Europaeis Rba*, et *Volga* dicitur: v.

Tbcoph. Sigefr. Bayeri ad Patrem meum, Math. Belium, Epistolam, in huius Adparatu ad Hist. Hung. T. I. p. 402.

X

quod ultra terram *Tartarorum* esset gens multa nimis, omnibus hominibus altior et maior, cum capitibus adeo magnis, quod nullo modo videntur corporibus suis conuenire: et quod eadem gens de terra sua exire proponit, pugnaturi cum omnibus illis, qui eis resistere voluerint, et vastaturi omnia Regna, quaecunque poterunt subiugare. *Frater* his omnibus intellectis, licet ab *VNGARIS* inuitaretur ut maneret, non decreuit duplificatione: una, quia si *Regna Paganorum* et *terra Ruthenorum* (quae sunt media inter *VNGAROS* Christianos, et illos,) audirent, quod illi ad Fidem Catholicam inuitarentur, dolerent, et vias omnes de caetero obseruarent, timentes, quod si illos istis contingenteret Christianitate coniungi, omnia regna intermedia subiugarent. Alia ratione quidem cogitabat, quod si eum in breui mori, aut infirmari contingenteret, frustratus esset labor suus: eo, quod nec ipse profecisset in illis, nec *Fratres VNGARIAE* vbi esset gens eadem scire possent. Cum igitur vellet reuerti, docuerunt eum iidem *VNGARI* viam aliam, per quam posset tutius peruenire. Incepit autem *Frater* redire *tribus diebus ante Festum Natiuitatis B. Iohannis Baptiste*: et paucis diebus in via quiescens, tam per aquas, quam per terras, secundo die post Natiuitatem Domini *VNGARIAE Portas* intrauit. Et tamen per *Rutheniam* et *Polonię* eques venit. In redeundo de praedicta *VNGARIA*, transiuit in fluvio regnum *Morduanorum* quindecim diebus; qui sunt Pagani, et adeo homines crudeles, quod pro nihilo reputatur homo ille, qui multos homines non occidit. Et cum aliquis in via procedit, omnium hominum capita, quos occidit, coram ipso portantur. Et quanto plura coram vnoquoque portantur capita, tanto melior reputatur. De capitibus vero hominum scyphos faciunt, et libentius inde bibunt. Vxorem ducere non permittitur, qui hominem non occidit. Ipsi a Prophetis suis accipientes, quod esse debeant Christiani, miserunt ad Ducem *Magnae Sandemiriae*,

riae, quae est terra Ruthenorum illis vicina, quod eis mitteret Sacerdotem, qui ipsis Baptisnum conferret. Qui respondit: *Non meum est hoc facere, sed PAPAE ROMANI:* prope enim est tempus, quo omnes Fidem Ecclesiae Romanae debemus suscipere, et eius obedientiae subiugari.

EXPLICIT.

Haec haec tenus. Iam Solemnia Magistrorum Philosophiae et Artium creandorum inauguratorumque indicimus. Tribuemus honores nostros studiosis Artium XII. quorum doctrinam, atque profectus in litteris non contemnendos, legitimis tentaminibus cognouimus. Eorum haec sunt nomina:

CAROLVS CHRISTOPHORVS NESTLER,
WEINBOELA MISNICVS.

GOTTLOB BENEDICTVS HOFMANN,
WITTEBERGA SAXO.

ERASMVS ANTONIVS SCHINDLER,
SCHNEEBERGENSIS.

CHRISTIANVS IACOBVS SCHWARTZ,
TILSA PRVSSVS.

IOANNES GOTHELF HERMANN,
CHEMNICENSIS, MEDIC. BACCAL.

GEORGIVS DIETERICVS HARTWIG, et
FRANCISCVS GOTTHOLD HARTWIG,
GROSHARTMANSDORFIO MISNICI.

GODOFREDVS TRAVGOTT KOSCH,
LAVBA LVSATVS.

XII

IOANNES TRAVGOTT MANGELSDORF,
DRESDENSI.

IOANNES FRIDERICVS WOLF,
LIPSIENSIS.

CONRADVS SAMVEL SCHERNAK,
MALITSCHKENDORFIO MISNICVS.

FRIDERICVS GOTHELF HENTSCH,
BUDISSA LVSATVS.

Ex his quinque priores, diplomate publice proposito creati, iam renunciabuntur: septem reliqui, die proximo Iouis, hora X. in auditorio nostro, more atque instituto maiorum creabuntur et inauguraruntur. Quam diei solennitatem vt RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLVSTRISSIMI COMITES, OMNIVM ORDINVM DOCTORES, COMMILITONES denique generosissimi nobilissimique, praesentia sua cohonestare velint, meo, meique Ordinis nomine, vehementer rogo. P.P. in Vniuersitate studiorum Lipsiensi, Dominic. Reminiscere A.C. N. MDCCCLXIII.

LIPSIAE
EX OFFICINA LANGENHEMIA.

Coll. dico. A 147,27